

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΟΥ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΝΕΙ: 1ης, 2ης και 3ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ**1η ΕΝΟΤΗΤΑ: "Ένα ακόμα σκαλί"****1η ΘΕΩΡΙΑ: Άρθρα - Ουσιαστικά - Επίθετα****Τα ΑΡΘΡΑ, τα ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ και τα ΕΠΙΘΕΤΑ έχουν:**

- ✓ 3 γένη ⇒ αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο
- ✓ 4 πτώσεις ⇒ ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική
(εκτός απ' τα άρθρα, που έχουν τρεις πτώσεις)
- ✓ 2 αριθμούς ⇒ ενικό και πληθυντικό

① ΑΡΘΡΑ = οι μικρές λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και τα επίθετα. Τα χωρίζουμε σε:

α) ΟΡΙΣΤΙΚΑ= **ο η το** (του, τον, της, την, οι, των, τους...)

β) ΑΟΡΙΣΤΑ= **ένας μια ένα** (δεν έχουν πληθυντικό)

► Υπάρχουν και τα εμπρόθετα άρθρα: Η πρόθεση **σε** + οριστικό άρθρο **των** = **στον**
Άλλα εμπρόθετα άρθρα ⇒ **στη(ν), στο, στου, στους, στις, στα, στων** κτλ.

② ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ = οι λέξεις που φανερώνουν:

Πρόσωπα <i>ναύτης</i>	Ζώα - Φυτά <i>γάτα - μαρούλι</i>	Πράγματα <i>πίνακας</i>
Ενέργεια <i>τρέξιμο</i>	Κατάσταση <i>ύπνος</i>	Ιδιότητα <i>καλοσύνη</i>

③ ΕΠΙΘΕΤΑ = οι λέξεις που συνοδεύουν και περιγράφουν τα ουσιαστικά.

Φανερώνουν κάποιο **χαρακτηριστικό** ή κάποια **ιδιότητά** τους. Για παράδειγμα:

➤ ο <u>πράσινος</u> καναπές ➤ η <u>ξύλινη</u> καρέκλα ➤ το <u>στρογγυλό</u> τραπέζι ➤ ο <u>καλός</u> άνθρωπος ➤ η <u>ακριβή</u> ζώνη ➤ το <u>μεγάλο</u> σπίτι	→ χρώμα → υλικό → σχήμα → χαρακτήρα → τιμή → μέγεθος

☛ Τα επίθετα σχηματίζονται και στα **τρία γένη**:

Αρσενικό (ο)

- ο πράσι**νος**
- ο ωραι**ος**
- ο μακρ**ύς**
- ο πορτοκαλ**ής**

Θηλυκό(η)

- η πράσι**νη**
- η ωραι**α**
- η μακρ**ιά**
- η πορτοκαλ**ιά**

Ουδέτερο (το)

- το πράσι**ο** (πράσι**νος-η-ο**)
- το ωραι**ο** (ωραι**ος-α-ο**)
- το μακρ**ύ** (μακρ**ύς-ιά-ύ**)
- το πορτοκαλ**ί** (πορτοκαλ**ής-ιά-ί**)

☛ Τα επίθετα **κλίνονται όπως τα ουσιαστικά** και έχουν πάντα: το ίδιο γένος, τον ίδιο αριθμό και την ίδια πτώση με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

Π.χ. ο μεγάλ**ος** κή**πος**, του μεγάλ**ου** κή**που**... η μεγάλ**η** λίμ**νη**, της μεγάλ**ης** λίμ**νης**...

☛ Όταν κλίνονται, ο τόνος τους δεν αλλάζει θέση, όπως σε κάποια ουσιαστικά. Κοίτα για παράδειγμα πώς κλίνεται ο ευχάριστος άνθρωπος:

	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
Όνομαστική	ο ευχάρισ τος άν θρωπος	οι ευχάρισ τοι άν θρωποι
Γενική	του ευχάρισ του αν θρώπου	των ευχάρισ των αν θρώπων
Αιτιατική	τον ευχάρισ το άν θρωπο	τους ευχάρισ τους αν θρώπους
Κλητική	- ευχάρισ τε άν θρωπε	- ευχάρισ τοι άν θρωποι

Ο τόνος πέφτει μόνο στο ουσιαστικό ► του αν**θρώπου**, των αν**θρώπων**, τους αν**θρώπους**

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΕΠΙΘΕΤΩΝ σε -ινος-η-ο

☛ Συνήθως τα επίθετα που τελειώνουν σε:

☞ **-ινος, -ινη, -ινο** (χωρίς τόνο)

☞ **-ινός, -ινή, -ινό** (με τόνο)

γράφονται με γιώτα (-ι-).

Π.χ. **-ινος-η-ο** (χωρίς τόνο - δείχνουν υλικό) → μάλλ**ινος**, χάρτ**ινος**, γούν**ινος** κτλ.

-ινός-ή-ό (με τόνο) → καλοκαιρ**ινός**, κοντι**νός**, χθεσ**ινός**, βραδι**νός** κτλ.

Εξαιρούνται (γράφονται αλλιώς):

- **-ει-** φωτ**εινός**, σκοτ**εινός**, ορει**νός**, υγι**εινός**, ταπει**νός**, ελε**εινός**
- **-υ-** υπεύθ**υνος**, ανεύθ**υνος**, επικίνδ**υνος**
- **-η-** φθ**ηνός**
- **-οι-** κοι**νός**

2η ΘΕΩΡΙΑ: Τα ρήματα

ΡΗΜΑΤΑ = οι λέξεις που φανερώνουν πως κάποιος (εγώ, εσύ, αυτός, εμείς...) κάνει ή παθαίνει κάτι . Π.χ. Πλένω τα χέρια μου. Πλένομαι σχολαστικά.

Έχουν:

- ✓ 8 χρόνους ⇒ ενεστώτας, παρατατικός, αόριστος, εξ. μέλλοντας, στ. μέλλοντας κτλ.
- ✓ 3 πρόσωπα ⇒ α' (εγώ - εμείς) β' (εσύ- εσείς) γ' (αυτός-ή-ό- αυτοί-ές-ά)
- ✓ 2 αριθμούς ⇒ ενικό & πληθυντικό
- ✓ 2 φωνές ⇒ ενεργητική → **-ω** (ντύνω) & παθητική → **-μαι** (ντύνομαι)

α) Οι 8 χρόνοι των ρημάτων και τι δείχνουν

1. ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	(τώρα συνέχεια γράφω)
2. ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	(χθες συνέχεια έγραφα)
3. ΑΟΡΙΣΤΟΣ	(χθες σε μια στιγμή έγραψα)
4. ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	(αύριο συνέχεια θα γράφω)
5. ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ/ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	(αύριο σε μια στιγμή θα γράψω)
6. ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	(έχω γράψει)
7. ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	(είχα γράψει)
8. ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	(θα έχω γράψει)

1. Οι χρόνοι των ρημάτων, ανάλογα με το **πότε** συμβαίνει η ενέργεια, χωρίζονται σε **παροντικούς, παρελθοντικούς και μελλοντικούς.**

 ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ	 ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ	 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ
παρελθόν (χθες)	παρόν (τώρα)	μέλλον (αύριο) ⇔ θα
1. Παρατατικός (χθες συνέχεια)	1. Ενεστώτας (τώρα συνέχεια)	1. Εξακολουθητικός Μέλλοντας (αύριο συνέχεια...θα)
2. Αόριστος (χθες σε μια στιγμή)	2. Παρακείμενος (τώρα έχω κάνει κάτι)	2. Στιγμιαίος /Συνοπτικός Μέλλοντας (αύριο σε μια στιγμή ...θα)
3. Υπερσυντέλικος (χθες είχα κάνει κάτι)		3. Συντελεσμένος Μέλλοντας (αύριο θα έχω κάνει κάτι)

2. Ανάλογα με το **πόσο** διαρκεί η ενέργεια, χωρίζονται σε: **εξακολουθητικούς, στιγμιαίους και συντελεσμένους.**

ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΙ (συνέχεια)	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΙ (σε μια στιγμή)	ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΙ έχω, είχα, θα έχω κάνει κάτι
1. Ενεστώτας (τρέχω)	1. Αόριστος (έτρεξα)	1. Παρακείμενος (έχω τρέξει)
2. Παρατατικός (έτρεχα)	2. Στιγμ. Μέλλοντας (θα τρέξω)	2. Υπερσυντέλικος (είχα τρέξει)
3. Εξ. Μέλλοντας (θα τρέχω)		3. Συντελ. Μέλλοντας (θα έχω τρέξει)

β) Οι αριθμοί και τα πρόσωπα των ρημάτων

- Τα ρήματα έχουν **δυο αριθμούς**: **ενικό και πληθυντικό.**
- Τα ρήματα έχουν **τρία πρόσωπα**: **α, β και γ.**

		ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
α	πρώτο πρόσωπο	εγώ (γράφω)	εμείς (γράφουμε)
β	δεύτερο πρόσωπο	εσύ (γράφεις)	εσείς (γράφετε)
γ	τρίτο πρόσωπο	αυτός-ή-ό (γράφει)	αυτοί-ές-ά (γράφουν)

γ) Βασική ορθογραφία των ρημάτων ☞ Πότε βάζω στις καταλήξεις ➔ **ΕΙ, Ι, Η**

ΕΙ	Ι	Η
<ul style="list-style-type: none"> • Τα τελευταία ει Π.χ. γράφεις, γράφει • -είτε Π.χ. σκουπιστείτε, πλυθείτε 	<ul style="list-style-type: none"> • -ίζω Π.χ. στολίζω, στολίσια, θα στολίσω ➔ στολίσια, στολισμός 	<ul style="list-style-type: none"> • -ώ (με τόνο) ➔ -η- Π.χ. κρατώ ➔ κράτησα, κράτημα, κρατημένος • -ηκα-ηκες-ηκε Π.χ. πλύθηκα - πλύθηκες

3η ΘΕΩΡΙΑ: Περίοδος - Πρόταση (Υ – Ρ - Α)

α) Πρόταση είναι μια σειρά από λέξεις με ολοκληρωμένο νόημα.

- Κάθε πρόταση έχει οπωσδήποτε **ρήμα**. Π.χ. *Βρέχει.* / *Θα φύγω...*
- Κάθε πρόταση έχει **1 μόνο ρήμα**. Όσα ρήματα βλέπω, τόσες προτάσεις έχω.
- Η πρόταση μπορεί να:
 - Αρχίζει με κεφαλαίο και να τελειώνει σε: τελεία (.),ερωτηματικό (;),θαυμαστικό (!), αποσιωπητικά (...).
 - Μπορεί όμως και να μην αρχίζει με κεφαλαίο, αλλά να διακόπτεται από μια άλλη με **κόμμα (,)** ή να συνδέεται με άλλη πρόταση με μικρές λεξούλες, τους **συνδέσμους** (και, όταν, γιατί κτλ.).

β) Μια σειρά από πολλές προτάσεις λέγεται **περίοδος**. Η περίοδος αρχίζει πάντα με **κεφαλαίο** και μπορεί να τελειώνει σε:

τελεία (.)

ερωτηματικό (;)

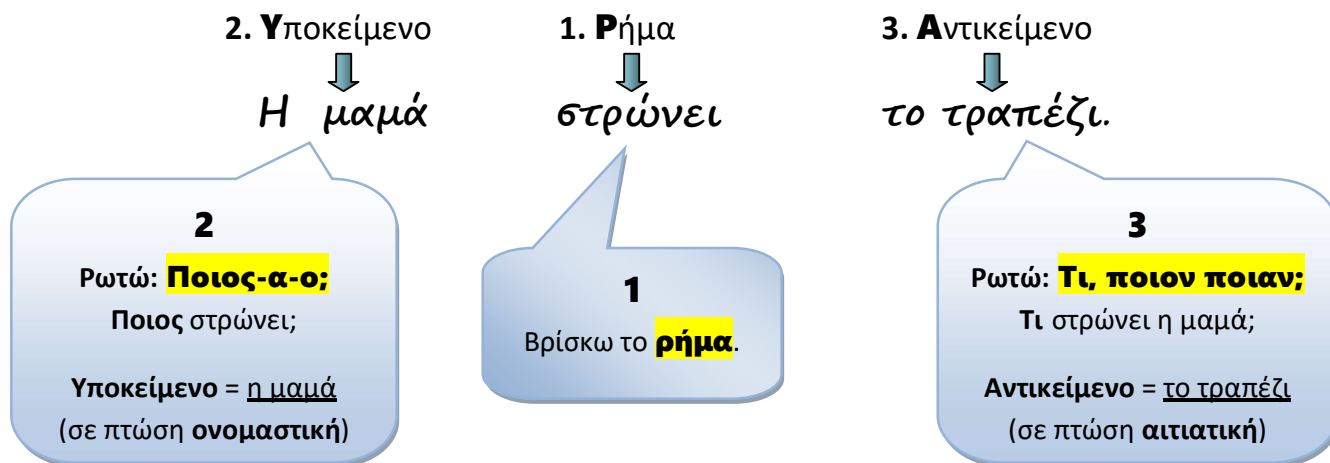
θαυμαστικό (!)

αποσιωπητικά (...).

Ο λύκος κυνηγά μια αντιλόπη, / που τρέχει στο δάσος /

και προσπαθεί / να χλιτώσει. 1 περίοδος = 4 προτάσεις (4 ρήματα)

γ) ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ: Υποκείμενο – Ρήμα – Αντικείμενο

☛ Προσοχή! Μερικές προτάσεις έχουν:

α) μόνο Ρ ⇒ *Ξημέρωσε.*

↓
Ρ

β) Ρ + Υ ⇒ *Ο Νίκος τρώει.*

↓ ↓
Υ Ρ

γ) Ρ + Υ + Α ⇒ *Ο Νίκος τρώει φρούτα.*

↓ ↓ ↓
Υ Ρ Α

4η ΘΕΩΡΙΑ: δι(σ)- ή δυσ-

δι(σ)-

δυο φορές

☞ Γράφονται με **δι(σ)-** (με γιώτα) οι λέξεις που δείχνουν ότι κάτι υπάρχει **δυο φορές**.

☞ Πότε έχουν **δι-**.

Π.χ. **διώροφος**, **δίλεπτο** κτλ.

☞ Πότε έχουν **διο-** (με σίγμα).

Π.χ. **διοέγγονος**, **δίσεκτο** κτλ.

δυσ-

δυσκολία

☞ Γράφονται με **δυσ-** (με ύψιλον) οι λέξεις που δηλώνουν **δυσκολία** ή **κάτι κακό**.

Π.χ. **δυσκίνητος**, **δυστύχημα** κτλ.

Διάβασε καλά για την επανάληψη

ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΠΟΥ ΜΑΘΑΜΕ ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	→ Μαθαίνω τους μήνες και τις εποχές . (ο) φίλος, συμμαθητής- συμμαθήτρια, παιδαγωγός, επιστάτης, αστερίας, ήλιος, (η) θάλασσα, σημαδούρα, βουή, δυσσομία, γραφίδα, αίθουσα, αριθμητική, δροσιά, βουτιά, παρέα, (το) σχολείο, παιδί, παιχνίδι, φως, ψωμί, δυστύχημα, καθήκον, πρωινό, μήνυμα
ΕΠΙΘΕΤΑ	πελώριος-α-ο, μεγάλος-η-ο, δισύλλαβος-η-ο, δίκλινος-η-ο, διώροφος-η-ο, δύσκολος-η-ο, πέτρινος-η-ο, γυάλινος-η-ο, χάρτινος-η-ο, καλοκαιρινός-ή-ό, σχολικός-ή-ό, φωτεινός-ή-ό, σκοτεινός-ή-ό, ορεινός-ή-ό, υγιεινός-ή-ό, ταπεινός-ή-ό, φτηνός-ή-ό, υπεύθυνος-η-ο, ανεύθυνος-η-ο, επικίνδυνος-η-ο, κοινός-ή-ό
ΡΗΜΑΤΑ	χτυπώ- χτύπησα, βρίσκω - βρήκα, ζηλεύω, συνοδεύω, ψαρεύω, υπογραμμίζω, προτείνω, συμφωνώ – συμφώνησα, πρωτοπήγα, κρυφοκοιτάζω, ανεβαίνω,
ΜΕΤΟΧΕΣ	ανοίγοντας, συνοδεύοντας, χτυπώντας, συμφωνώντας

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: " Πρώτα το νερό...τι τρέχει"

1η ΘΕΩΡΙΑ: Κατηγορούμενο

❶ Το **κατηγορούμενο** φανερώνει μια ιδιότητα, ένα γνώρισμα ή ένα επάγγελμα του υποκειμένου. Είναι σε πτώση ονομαστική, όπως το υποκείμενο. Μπορεί να είναι:

- ουσιαστικό ⇒ διευθυντής Π.χ. Ο Νίκος έγινε διευθυντής.
- επίθετο ⇒ ωραίος Π.χ. Ο Νίκος είναι ωραίος.
- παθητική μετοχή (-μένος-η-ο) ⇒ κουρασμένος Π.χ. Ο Νίκος φαίνεται κουρασμένος.

❷ Για να έχουμε **κατηγορούμενο** σε μια πρόταση, πρέπει να υπάρχει **συνδεδητικό ρήμα**.

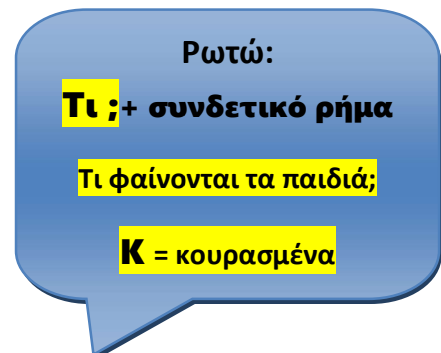
Συνδεδητικά ρήματα είναι τα:

είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, μοιάζω, γεννιέμαι, θεωρούμαι, στέκομαι, δείχνομαι, ονομάζομαι, παρουσιάζομαι, λογαριάζομαι, εκλέγομαι, διορίζομαι κτλ.

Σε ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ με συνδεδητικό ρήμα	ΡΩΤΑΩ για να βρω το κατηγορούμενο :	ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ
Ο αδερφός μου είναι πονηρός.	Τι είναι ο αδερφός μου; (το υποκείμενο;)	πονηρός
Η μαμά φαίνεται κουρασμένη.	Τι φαίνεται η μαμά; (το υποκείμενο;)	κουρασμένη

❸ Οι προτάσεις που θα μελετάμε θα είναι του τύπου:

- α) Υποκείμενο + Ρήμα
Π.χ. Τα παιδιά γράφουν.
- β) Υποκείμενο + Ρήμα + Αντικείμενο
Π.χ. Τα παιδιά γράφουν τις ασκήσεις.
- γ) 2. Υποκείμενο + 1. **Ρήμα (συνδεδητικό)** + 3. **Κατηγορούμενο**
Π.χ. Τα παιδιά **φαίνονται** **κουρασμένα**.

2η ΘΕΩΡΙΑ: Παρομοίωση

☛ Για να δώσουμε περισσότερη ζωντάνια στο λόγο μας, προφορικό ή γραπτό, χρησιμοποιούμε παρομοιώσεις. Με την **παρομοίωση** τονίζουμε την ιδιότητα ενός προσώπου, ζώου, πράγματος, ιδέας κτλ. παρομοιάζοντάς το με κάτι άλλο, που έχει την ίδια ιδιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό.

☞ Στις παρομοιώσεις χρησιμοποιούμε συνήθως τις ακόλουθες λέξεις: **όπως, σαν, λες και, σάμπως, μοιάζει με κτλ.**

Π.χ. *Είσαι πονηρός σαν αλεπού.* (την ιδιότητα της πονηριάς την έχει σε μεγάλο βαθμό η αλεπού)

☞ **Προσοχή:** Η λέξη **σαν** πότε σημαίνει **όπως** (στις παρομοιώσεις) και πότε σημαίνει **όταν** (στις χρονικές προτάσεις)

Π.χ. *Σαν έρθεις στο σπίτι, ειδοποίησέ με.* ☞ *Όταν έρθεις (χρόνος)*
Κοκκίνισε σαν παπαρούνα. ☞ *Όπως την παπαρούνα (παρομοίωση)*

3η ΘΕΩΡΙΑ: Οι δύο συζυγίες των ρημάτων

☛ Τα ρήματα έχουν **2 συζυγίες:**

1. Στην **ά συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν σε:

- **-ω** (χωρίς τόνο) στην ενεργητική φωνή
Π.χ. *πλένω, στολίζω, πληγώνω κ.ά.*
- **-ομαι** (χωρίς τόνο) στην παθητική φωνή
Π.χ. *πλένομαι, στολίζομαι, πληγώνομαι κ.ά.*

-ω (χωρίς τόνο)

2. Στην **β' συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν σε:

- **-ώ** (με τόνο) στην ενεργητική φωνή
Π.χ. *αγαπώ, θεωρώ, λυπώ κτλ.*
- **-ιέμαι, -ούμαι, -άμαι** (με τόνο) στην παθητική φωνή
Π.χ. *αγαπιέμαι, θεωρούμαι, λυπάμαι κ.ά.*

-ώ (με τόνο)

☞ Σήμερα θα δούμε την κλίση των ρημάτων της **β' συζυγίας** → **-ώ**:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Πρόσωπα	Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακ. Μέλλον.
εγώ	μιλώ - μιλάω	μιλούσα -μίλαγα	θα μιλώ - θα μιλάω
εσύ	μιλάς	μιλούσες -μίλαγες	θα μιλάς
αυτός	μιλά - μιλάει	μιλούσε -μίλαγε	θα μιλά - θα μιλάει
εμείς	μιλάμε - μιλούμε	μιλούσαμε -μιλάγαμε	θα μιλάμε - θα μιλούμε
εσείς	μιλάτε	μιλούσατε -μιλάγατε	θα μιλάτε
αυτοί	μιλάν(ε) - μιλούν(ε)	μιλούσαν -μίλαγαν	θα μιλάν(ε) - θα μιλούν(ε)
Πρόσωπα	Αόριστος	Στιγμ. Μέλλον.	
εγώ	μίλησα	θα μιλήσω	<div style="text-align: center;">↑</div> <div style="text-align: center; border: 1px solid black; background-color: #f08080; padding: 5px; width: fit-content; margin: 5px auto;">Εξακολουθητικοί</div> <div style="text-align: center; border: 1px solid black; background-color: #90ee90; padding: 5px; width: fit-content; margin: 5px auto;">← Στιγμιαίοι</div> <div style="text-align: center; border: 1px solid black; background-color: #d8bfd8; padding: 5px; width: fit-content; margin: 5px auto;">↓ Συντελεσμένοι</div>
εσύ	μίλησες	θα μιλήσεις	
αυτός	μίλησε	θα μιλήσει	
εμείς	μιλήσαμε η	θα μιλήσουμε η	
εσείς	μιλήσατε	θα μιλήσετε	
αυτοί	μίλησαν	θα μιλήσουν	
Πρόσωπα	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντ. Μέλλον.
εγώ	έχω μιλήσει	είχα μιλήσει	θα έχω μιλήσει
εσύ	έχεις μιλήσει	είχες μιλήσει	θα έχεις μιλήσει
αυτός	έχει μιλήσει	είχε μιλήσει	θα έχει μιλήσει
εμείς	έχουμε μιλήσει	είχαμε μιλήσει	θα έχουμε μιλήσει
εσείς	έχετε μιλήσει	είχατε μιλήσει	θα έχετε μιλήσει
αυτοί	έχουν μιλήσει	είχαν μιλήσει	θα έχουν μιλήσει

μιλήσει

Το **-ώ** (με τόνο) → **-η-**

4η ΘΕΩΡΙΑ: Συντομογραφίες & αρκτικόλεξα

☛ Πολλές λέξεις, για συντομία, τις «κόβουμε» με τελεία, βάζοντάς την συνήθως μετά από σύμφωνο. Αυτές τις «κομμένες» λέξεις τις λέμε **συντομογραφίες**. Να μερικές συνηθισμένες παρακάτω:

Συνηθισμένες συντομογραφίες		
π.χ. → παραδείγματος χάρη	Κος, Κα → Κύριος, Κυρία	κεφ. → κεφάλαιο
π.Χ. → προ Χριστού	γραμμ. → γραμμάρια	τηλ. → τηλέφωνο
μ.μ. → μετά το μεσημέρι	τόν. → τόνος(-οι)	αρ. → αριθμός
π.μ. → πριν το μεσημέρι	μ. → μέτρα	τετρ. → τετράδιο
κτλ. → και τα λοιπά	χμ. ή χλμ. → χιλιόμετρα	δηλ. → δηλαδή
κ.ά. → και άλλα	τ.μ. → τετραγωνικά μέτρα	σελ. ή σ. → σελίδα
λ.χ. → λόγου χάρη	εκ. → εκατοστά	κ. → κύριος, κυρία

☛ Εκτός απ' τις συντομογραφίες έχουμε και τα **αρκτικόλεξα**, που σχηματίζονται απ' τα αρχικά γράμματα ή τις συλλαβές λέξεων διαφόρων **οργανισμών, υπηρεσιών, επιχειρήσεων, εταιρειών** κτλ.

✓ Τα ακρωνύμια γράφονται **πάντα με κεφαλαία χωρίς τελεία**. Να τα πιο συνηθισμένα:

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία	ΚΟΚ	Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα	ΚΤΕΛ	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού	ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΔΟΕ	Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή	ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΕΑ	Ελληνική Αστυνομία	ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
ΕΛΤΑ	Ελληνικά Ταχυδρομεία	ΟΣΕ	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
ΕΜΥ	Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία	ΠΡΟΠΟ	Προγνωστικά Ποδοσφαίρου
ΕΡΤ	Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση	ΟΕΔΒ	Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων
ΕΥΔΑΠ	Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας	ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση

5η ΘΕΩΡΙΑ: Ισοσύλλαβα και ανισοσύλλαβα σε -ας

1. Ισοσύλλαβα & ανισοσύλλαβα

☞ **Ισοσύλλαβα** είναι εκείνα τα ουσιαστικά που έχουν ίσο αριθμό συλλαβών και στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

Π.χ. **αι-ώ-νας** (3 συλλαβές) → **αι-ώ-νες** (3 συλλαβές) ⇒ **ισοσύλλαβο**

☞ **Ανισοσύλλαβα** είναι εκείνα τα ουσιαστικά που στον πληθυντικό αριθμό έχουν μια συλλαβή παραπάνω.

Π.χ. **ψα-ράς** (2 συλλαβές) → **ψα-ρά-δες** (3 συλλαβές) ⇒ **ανισοσύλλαβο**

2. Πώς ονομάζονται από τη θέση του τόνου

- **Οξύτονα** είναι αυτά που τονίζονται στη **λήγουσα** ▶ **γα-λα-τάς**
- **Παροξύτονα** είναι αυτά που τονίζονται στην **παραλήγουσα** ▶ **α-γώ-νας**
- **Προπαροξύτονα** είναι αυτά που τονίζονται στην **προπαραλήγουσα** ▶ **πί-να-κας**

3 Πώς κλίνονται τα ισοσύλλαβα και ανισοσύλλαβα αρσενικά σε -ας

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ισοσύλλαβα σε -ας					Ανισοσύλλαβα σε -ας
	παροξύτονα	δισύλλαβα παροξύτονα	Σε -ίας	προπαροξύτονα	
Ονομ.	ο αι-ώ-νας	ο μή-νας	ο καρ-χα-ρί-ας	ο πί-να-κας	ο ψαράς
Γεν.	του αιώνα	του μήνα	του καρχαρία	του πίνακα	του ψαρά
Αιτ.	τον αιώνα	τον μήνα	τον καρχαρία	τον πίνακα	τον ψαρά
Κλητ.	- αιώνα	- μήνα	- καρχαρία	- πίνακα	- ψαρά
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	οι αιώνες	οι μήνες	οι καρχαρίες	οι πίνακες	οι ψαράδες
Γεν.	των αιώνων	των μηνών	των καρχαριών	των πινάκων	των ψαράδων
Αιτ.	τους αιώνες	τους μήνες	τους καρχαρίες	τους πίνακες	τους ψαράδες
Κλητ.	- αιώνες	- μήνες	- καρχαρίες	- πίνακες	- ψαράδες
	Πρόσεξε τα εξής για τον τόνο: <ul style="list-style-type: none"> • Στα παροξύτονα σε -ας ο <u>τόνος δεν αλλάζει</u>. • Ο τόνος πέφτει στη γενική πληθυντικού μια συλλαβή: <ol style="list-style-type: none"> 1. Στα προπαροξύτονα (φύλακας, άρχοντας κτλ.) 2. Στα παροξύτονα σε -ίας (ταμίας, λοχίας κτλ.) 3. Στα παροξύτονα, δισύλλαβα σε -ας (μή-νας, ά-ντρας κτλ.) 				Στα ανισοσύλλαβα ο τόνος δεν αλλάζει θέση.

6η ΘΕΩΡΙΑ: Κόμμα, παρένθεση, παύλα

1. ΤΟ ΚΟΜΜΑ (,) ▶ Το κόμμα το χρησιμοποιούμε για να χωρίσουμε:

❶ Λέξεις στη σειρά

Π.χ. Ο Νίκος, ο Γιώργος, ο Θανάσης και ο Μάκης είναι φίλοι μου.
Το αυτοκίνητό μας είναι γρήγορο, άνετο, ασφαλές και όμορφο.

Το «**και**» **μια φορά** στο τέλος της πρότασης.

❷ Προτάσεις στη σειρά

Π.χ. Μου αρέσει να διαβάζω, να κάνω βόλτες, να ακούω μουσική και να βλέπω ταινίες.

❸ Μια φράση που εξηγεί μια άλλη φράση μέσα στην πρόταση.

Π.χ. Ήρθε στην τάξη μας ο κύριος Σταύρος, **ο καινούριος μας διευθυντής**.
Ο Νίκος, **ο συμμαθητής μου**, χτύπησε το πόδι του.

❹ Την κλητική από την υπόλοιπη φράση

Π.χ. **Μαρία**, έρχεσαι για λίγο;
Ελάτε, **παιδιά**, κάντε ησυχία!

❺ Το κόμμα το βάζουμε **και σε προτάσεις που έχουν λέξεις όπως: όταν, καθώς, αφού, ενώ, αλλά, δηλαδή, γιατί, επειδή, αν, αν και, ώστε και δείχνουν χρόνο, αιτία, υπόθεση, αντίθεση, επεξήγηση κτλ.**

- Π.χ. κουράστηκα, **αλλά** θα συνεχίσω το διάβασμα.
- **Όταν** γυρίσεις στο σπίτι, **πάρε** με τηλέφωνο.
- Σε αγαπώ, **γιατί** είσαι καλός άνθρωπος.
- Προσπάθησε κι άλλο, **ώστε** να τα καταφέρεις.
- Δε θα έρθω στο σπίτι σου, **αν και** το θέλω πολύ.

2. Η ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ () ▶ Στην παρένθεση βάζουμε λέξεις ή φράσεις που σχολιάζουν, εξηγούν ή συμπληρώνουν κάτι στην πρόταση.

Π.χ. Οι Ναϊάδες (**Νύμφες των ποταμών και των πηγών**) ήταν κόρες του Δία.

3. Η ΔΙΠΛΗ ΠΑΥΛΑ (- -) ▶ Ανάμεσά της βάζουμε λέξεις ή φράσεις που εξηγούν, συμπληρώνουν ή σχολιάζουν κάτι στην πρόταση. Μοιάζει με την παρένθεση.

Π.χ. Αυτά τα λόγια – **τα λόγια του πατέρα μου** – δεν τα ξεχνώ ποτέ.

4η ΕΝΟΤΗΤΑ: " Εμένα με νοιάζει"

1η ΘΕΩΡΙΑ: Γενική προσδιοριστική

- Μερικές φορές, μέσα σε μια πρόταση, βάζουμε κάποιο ή κάποια ουσιαστικά σε γενική πτώση για να προσδιορίσουμε, δηλαδή να εξηγήσουμε καλύτερα άλλα ουσιαστικά πιο πριν. Αυτή τη γενική τη λέμε γενική προσδιοριστική.

Π.χ. Οι υπεύθυνοι της ύδρευσης φούσκωσαν το λογαριασμό του νερού.

- Γενική προσδιοριστική φτιάχνω και όταν μετατρέπω μια ρηματική φράση (με ρήμα) σε ονοματική (με ουσιαστικό). Για παράδειγμα:

Τα παιδιά μαθαίνουν ότι τα δάση καταστρέφονται. (ΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ)

Τα παιδιά μαθαίνουν για την καταστροφή των δασών. (ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ)

2η ΘΕΩΡΙΑ: Αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

οξύτονα	παροξύτονα	προπαροξύτονα	
<u>Διατηρούν τον τόνο σταθερό.</u>	<u>Διατηρούν τον τόνο σταθερό.</u> Συνήθως σύνθετες, πολυσύλλαβες λέξεις: πονοκέφαλος, λαχανόκηπος κ.ά.	<u>Κατεβάζουν τον τόνο.</u> <u>δήμαρχος, έμπορος, κάτοικος, δάσκαλος, κάτοικος κ.ά.</u>	

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όνομ.	ο λαγός	ο κήπος	ο ανήφορος	ο πρόεδρος
Γεν.	του λαγού	του κήπου	του ανήφορου	του προέδρου
Αιτ.	τον λαγό	τον κήπο	τον ανήφορο	τον πρόεδρο
Κλητ.	- λαγέ	- κήπε	- ανήφορε	- πρόεδρε

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όνομ.	οι λαγοί	οι κήποι	οι ανήφοροι	οι πρόεδροι
Γεν.	των λαγών	των κήπων	των ανήφορων	των προέδρων
Αιτ.	τους λαγούς	τους κήπους	τους ανήφορους	τους προέδρους
Κλητ.	- λαγοί	- κήποι	- ανήφοροι	- πρόεδροι

Προσοχή! Στην κλητική τα αρσενικά σε -ος τελειώνουν σε -ε ▶ λαγέ, κήπε, πρόεδρε κτλ.

3η ΘΕΩΡΙΑ: Ουδέτερα ουσιαστικά σε -υ

ΟΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΔΕΤΕΡΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ (σε -ι)

✓ Ξέρουμε από πέρσι ότι τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ι γράφονται με γιώτα(ι), π.χ. χέρι, παιδί, ρόδι κτλ.

✓ Εξαιρούνται τα εξής: **βράδυ, δάκρυ, δίχτυ, στάχυ, δόρυ, οξύ**

☞ Το **βράδυ**, όταν συναντά άλλο φωνήεν, γίνεται γιώτα(τα βράδια, των βραδιών κτλ.)

☞ Το **δάκρυ**, το **δίχτυ** και το **στάχυ** διατηρούν το ύψιλον(-υ) παντού.

☞ Το **δόρυ** και το **οξύ** κλίνονται ιδιαίτερα.

Κλίνονται έτσι ↓

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Διατηρεί το -υ- μόνο στον ενικό (εκτός από τη γενική).		Διατηρούν παντού το -υ-		
Όνομαστική	το βράδυ	το δάκρυ	το δίχτυ	το στάχυ
Γενική	του βραδιού	του δακρύου	του διχτυού	του σταχυού
Αιτιατική	το βράδυ	το δάκρυ	το δίχτυ	το στάχυ
Κλητική	- βράδυ	- δάκρυ	- δίχτυ	- στάχυ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Όνομαστική	τα βράδια	τα δάκρυα	τα δίχτυα	τα στάχια
Γενική	των βραδιών	των δακρύων	των διχτυών	των σταχυών
Αιτιατική	τα βράδια	τα δάκρυα	τα δίχτυα	τα στάχια
Κλητική	- βράδια	- δάκρυα	- δίχτυα	- στάχια

Το οξύ και το δόρυ κλίνονται διαφορετικά.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Όνομαστική	το οξύ	το δόρυ
Γενική	του οξέος	του δόρατος
Αιτιατική	το οξύ	το δόρυ
Κλητική	- οξύ	- δόρυ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Όνομαστική	τα οξέα	τα δόρατα
Γενική	των οξέων	των δοράτων
Αιτιατική	τα οξέα	τα δόρατα
Κλητική	- οξέα	- δόρατα

4η ΘΕΩΡΙΑ: Προσωπική αντωνυμία ή οριστικό άρθρο;

❖ Οι **προσωπικές αντωνυμίες** έχουν δυνατούς και αδύνατους τύπους:

- Οι δυνατοί τύποι έχουν τόνο:

εγώ - εμένα, εσύ- εσένα, αυτός-ή-ό, εμείς - εμάς, εσείς – εσάς, αυτοί-ές-ά, αυτούς-ές-ά, αυτών

- Οι αδύνατοι δεν έχουν τόνο:

μου - με, σου – σε, του -τον, της –την , του-το, μας, σας, τους, τις τα

⊙ Πολλές φορές, για να μη λέμε συνέχεια το ουσιαστικό που έχουμε πει ή γράψει, χρησιμοποιούμε τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών.
Π.χ. *Θυμάμαι πως έβαλα το βιβλίο μου στην τσάντα. Τόση ώρα ψάχνω, αλλά δεν το βρίσκω (το βιβλίο).*

⊙ Συχνά όμως μπερδεύουμε κάποιους **αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών** ↪ το, τον, του, τη(ν), της, τους, τις, τα με τα **οριστικά άρθρα** ↪ το, το(ν), του, τη(ν), της, τους, τις, τα. Να, πώς τα ξεχωρίζω:

❶ Τα **άρθρα** μπαίνουν μπροστά απ' τα ουσιαστικά ή τα επίθετα (αν έχουμε).

Π.χ.

<u>το</u> παιδί	<u>το</u> καλό παιδί
↓	↓
Άρθρο + ουσιαστικό	Άρθρο + επίθετο - ουσιαστικό

❷ Οι **προσωπικές αντωνυμίες** μπαίνουν μπροστά ή μετά από **ρήμα** . Αναφέρονται πάντα σε αυτό.

Π.χ.

<u>Την</u> είδα.	<u>Διόρθωσε την.</u>
↓	↓
Πρ. Αντωνυμία + ρήμα	ρήμα + Πρ. Αντωνυμία

Κι άλλα παραδείγματα:

- **Τον** είδα χθες **τον** Σταύρο. (προσωπική αντωνυμία, άρθρο)
- **Το** κλειδί **το** έβαλα στο συρτάρι. (άρθρο, προσωπική αντωνυμία)

5η ΘΕΩΡΙΑ: Απλές και σύνθετες προτάσεις

❶ **Απλές** είναι οι προτάσεις που έχουν από ένα:

- **Ρήμα** Π.χ. Περνώ./ Νυστάζω.
 - **Ρήμα + Υποκείμενο** Π.χ. Το παιδί κοιμάται.
 - **Ρήμα + Υποκείμενο + Αντικείμενο** Π.χ. Το μωρό πίνει γάλα.
 - **Σ. Ρήμα + Υποκείμενο + Κατηγορούμενο** Π.χ. Η μαμά είναι γελαστή.
- Συνδεδημένα ρήματα ⇒ είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, μοιάζω, θεωρούμαι, εκλέγομαι κτλ.

❷ **Σύνθετες** είναι οι προτάσεις που έχουν ένα ρήμα, αλλά πάνω από ένα:

- Υποκείμενα → Το τετράδιο, το βιβλίο, η ξύστρα και η γόμα μου χάθηκαν. (4 Υ)
- Αντικείμενα → Τρώω μακαρόνια και σαλάτα. (2 Α)
- Κατηγορούμενα → Ο διευθυντής είναι καλός, ήρεμος και ευγενικός. (3 Κ)

☞ Στις σύνθετες προτάσεις τα παραπάνω (υποκείμενα, αντικείμενα ή κατηγορούμενα) συνδέονται μεταξύ τους με και ή χωρίζονται με κόμμα.

6η ΘΕΩΡΙΑ: Οικογένειες λέξεων

❶ Οι οικογένειες λέξεων φτιάχνονται από παράγωγες και σύνθετες λέξεις.

❶ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΕΞΕΩΝ

Μπορώ να φτιάξω παράγωγες λέξεις από μια πρωτότυπη λέξη προσθέτοντας διαφορετικές καταλήξεις στη ρίζα της λέξης. Αυτή η διαδικασία λέγεται **παραγωγή**.

- **πρωτότυπη λέξη** = νύχτα (ρίζα = **νυχτ-**):
- **παράγωγες λέξεις** = νυχτώνω(ρήμα), νυχτερινός(επίθετο), νυχτερίδα (ουσ.)

❷ ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

Μπορούμε να ενώσουμε την πρωτότυπη **α' συνθετικό** + μία ή παραπάνω λέξεις **β' συνθετικά**. Αυτή η διαδικασία λέγεται **σύνθεση**. Οι λέξεις που φτιάχνω λέγονται **σύνθετες λέξεις**. Το φωνήεν που συνδέει συνήθως τις λέξεις είναι το **όμικρον (ο)** **συνδεδημένο φωνήεν**.

Π.χ.
 νύχτα
 ↓
α' συνθετικό
 +
 λουλούδι
 ↓
β' συνθετικό
 =
 νυχτ**ο**λούλουδο
 ↓
σύνθετη λέξη

Πρωτότυπη λέξη → νύχτα (ρίζα = νυχτ-)	
Παραγωγή ⇔ παράγωγες λέξεις (+ διαφορετικές καταλήξεις)	Σύνθεση ⇔ σύνθετες λέξεις (ενώνω την πρωτότυπη με άλλες λέξεις)
νυχτώνω	μεσάνυχτα (μέση + νύχτα)
νυχτικό	ημερόνυχτο (ημέρα + νύχτα)

ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΗΣ 3^{ης} ΕΝΟΤΗΤΑΣ (Μαθαίνω για ορθογραφία) ↓

❶ Μάθε καλά τις παρακάτω οικογένειες λέξεων:

- ✓ ανακοινώνω → ανακοίνωση
- ✓ ανακυκλώνω → ανακύκλωση, ανακυκλωμένος-η-ο
- ✓ μολύνω → μόλυνση, μολυσμένος-η-ο
- ✓ απομακρύνω → απομάκρυνση, απομακρυσμένος-η-ο
- ✓ τυλίγω → περιτύλιγμα
- ✓ κίνδυνος → κινδυνεύω, επικίνδυνος-η-ο
- ✓ χρήση → χρησιμεύω, χρήσιμος → χρησιμοποιώ
- ✓ περιβάλλον → περιβαλλοντικός-ή-ό
- ✓ βράδυ → βράδια, βραδιάζω
- ✓ απειλώ → απειλή, απειλούμενος-η-ο

❷ Μάθε την οικογένεια λέξεων του αρχαίου ρήματος **ποιώ** (κάνω):

α) Παράγωγες: → **(ποιη-)** ποίημα, ποιητής, ποίηση, ποιητικός-ή-ό

β) Σύνθετες:

- ✓ (+ **-ποιός**) ηθοποιός, αρτοποιός, υποδηματοποιός, επιπλοποιός
- ✓ (+ **-ποιείο**) αρτοποιείο, υποδηματοποιείο, επιπλοποιείο
- ✓ (+ **ποίητος**) χειροποίητος, αχρησιμοποίητος-η-ο

❸ Μάθε και τα παρακάτω:

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	βοήθεια, εικόνα, βιότοπος, βροχοσταλίδα, σκουπίδι, ξεκίνημα, νησί, το μέρος- τα μέρη, βράδυ, δάκρυ, δίχτυ, δόρυ, στάχυ, οξύ
ΕΠΙΘΕΤΑ	θαλάσσιος-α-ο, σπουδαίος-α-ο, καινούριος-α-ο, άσχημος-η-ο
ΡΗΜΑΤΑ	αποσύρω – αποσύρομαι, ομορφαίνω, σκουπίζω, χρειάζομαι
ΜΕΤΟΧΕΣ	ποτίζοντας, κυκλοφορώντας, σκουπισμένος-η-ο, χρησιμοποιημένος-η-ο